

Specifické poruchy učení

Specifické poruchy učení jsou popisovány jako poruchy v jednom nebo více psychických procesech nutných k porozumění či užívání řeči v mluvené nebo psané formě, případně jako poruchy schopnosti zvládat některé činnosti v populaci běžné.

Tyto poruchy označujeme jako specifické pro odlišení od jiných, způsobených sníženými rozumovými schopnostmi, somatickými potížemi či jinou příčinou, za vývojové proto, že se projevují až v určité vývojové etapě, a to nejčastěji při vstupu do školy.

Charakterizuje je výrazný rozdíl mezi výkonem v jednotlivých druzích činnosti (např. rozpor ve výkonnosti v českém jazyce a v matematice, rozpor v mluveném a psaném projevu, rozpor mezi hlasitým čtením textu a úrovní jeho pochopení a schopností reprodukce).

V naší populaci jsou vývojovými poruchami učení znevýhodněna 4% žáků.

Ke specifickým poruchám učení řadíme:

- **Dyslexii** – specifická porucha čtení při dobré nebo průměrné úrovni rozumových schopností. V důsledku narušeného vnímání písmen a prostoru žák nerozeznává slabiky, švy slov, zaměňuje zrcadlově podobná nebo tvarově blízká písmena (b-d, p-b, n-u, m-n, k-h), přehazuje písmena a slabiky ve slovech, nespolehlivě rozlišuje tvrdé a měkké slabiky, obtížně chápe a čte dlouhá, složitá slova nebo sousloví, nerozlišuje krátké a dlouhé samohlásky, chybuje v umístování interpunkčních znamének.

- **Dysgrafii** – vývojová porucha učení, která postihuje žákovu schopnost naučit se přiměřeně rozumové schopnosti psát. Hlavní projevy se shodují s dyslexií, avšak mají písemnou podobu – záměna písmen, která jsou si vizuálně podobná (m-n, n-u, h-b), zrcadlová záměna písmen ve slově (spal-psal), vynechávání částí slov, písmen, chyby v interpunkci, vynechávání krátkých slov, předložek, spojek, neúpravné, mnohdy nečitelné, jako by nedbalé písmo, které se často nedrží na řádce.

- **Dysortografii** – snížená schopnost osvojit si gramaticky správné psaní. Neschopnost osvojit si gramatickou normu se netýká celé gramatiky, jen některých specifických jevů (např. psaní i-y, nerozeznávání sykavek, nedodržení délky samohlásek, nerozeznávání hranic mezi slovy, přidávání písmen do slov, atd.)

- **Dyskalkulii** – vývojová porucha učení, při níž je výrazně snížena schopnost užívat číselné symboly. Nejedná se o neschopnost počítat, ale většinou o sníženou schopnost orientovat se v písemné a symbolické podobě matematických úkonů.

- **Dyds múzie** – vývojová porucha učení, v níž je diagnostikován nedostatek smyslu pro hudbu a rytmus. Může být spojena jednak se sníženou schopností zapamatovat si, identifikovat, případně reprodukovat hudební motiv, část melodie nebo písničku jako celek. Člověk melodii slyší, ale nepamatuje si jí, i když zná například slova či obsah textu.

- **Dyspraxii a dyspinxii** – poruchy, které znamenají velmi přesnou obdobu dysmúzie, avšak v jiné oblasti lidského výkonu. Vztahují se k motorickým dovednostem a k možnosti a kvalitě výtvarného projevu žáka.

Jednotlivé vývojové poruchy učení mají různou intenzitu a rovněž různý dopad na vzdělávací činnosti, druhotně pak na vývoj osobnosti žáka obecně. Jejich hlavním příznakem bývá nestálost, střídání výkonu správného a chybného, což se zvláště u lehčích poruch zaměňuje za nepozornost a schválnost žáka.

Použitá literatura:

- Novotná, M., Kremličková, M.: Kapitoly ze speciální pedagogiky pro učitele. SPN Praha 1997.

· Miňhová, J.: Základy psychopatologie dětí a mladistvých pro studující PF. Západočeská univerzita, Plzeň, 1994.

Specifické poruchy učení jsou popisovány jako poruchy v jednom nebo více psychických procesech nutných k porozumění či užívání řeči v mluvené nebo psané formě, případně jako poruchy schopnosti zvládat některé činnosti v populaci běžné.

Tyto poruchy označujeme jako specifické pro odlišení od jiných, způsobených sníženými rozumovými schopnostmi, somatickými potížemi či jinou příčinou, za vývojové proto, že se projevují až v určité vývojové etapě, a to nejčastěji při vstupu do školy.

Charakterizuje je výrazný rozdíl mezi výkonem v jednotlivých druzích činnosti (např. rozpor ve výkonnosti v českém jazyce a v matematice, rozpor v mluveném a psaném projevu, rozpor mezi hlasitým čtením textu a úrovní jeho pochopení a schopností reprodukce).

V naší populaci jsou vývojovými poruchami učení znevýhodněna 4% žáků.

Ke specifickým poruchám učení řadíme:

· **Dyslexii** – specifická porucha čtení při dobré nebo průměrné úrovni rozumových schopností. V důsledku narušeného vnímání písmen a prostoru žák nerozeznává slabiky, švy slov, zaměňuje zrcadlově podobná nebo tvarově blízká písmena (b-d, p-b, n-u, m-n, k-h), přehazuje písmena a slabiky ve slovech, nespolehlivě rozlišuje tvrdé a měkké slabiky, obtížně chápe a čte dlouhá, složitá slova nebo sousloví, nerozlišuje krátké a dlouhé samohlásky, chybuje v umístování interpunkčních znamének.

· **Dysgrafii** – vývojová porucha učení, která postihuje žákovu schopnost naučit se přiměřeně rozumové schopnosti psát. Hlavní projevy se shodují s dyslexií, avšak mají písemnou podobu – záměna písmen, která jsou si vizuálně podobná (m-n, n-u, h-b), zrcadlová záměna písmen ve slově (spal-psal), vynechávání částí slov, písmen, chyby v interpunkci, vynechávání krátkých slov, předložek, spojek, neúpravné, mnohdy nečitelné, jako by nedbalé písmo, které se často nedrží na řádce.

· **Dysortografii** – snížená schopnost osvojit si gramaticky správné psaní. Neschopnost osvojit si gramatickou normu se netýká celé gramatiky, jen některých specifických jevů (např. psaní i-y, nerozeznávání sykavek, nedodržení délky samohlásek, nerozeznávání hranic mezi slovy, přidávání písmen do slov, atd.)

· **Dyskalkulii** – vývojová porucha učení, při níž je výrazně snížena schopnost užívat číselné symboly. Nejedná se o neschopnost počítat, ale většinou o sníženou schopnost orientovat se v písemné a symbolické podobě matematických úkonů.

· **Dyds múzie** – vývojová porucha učení, v níž je diagnostikován nedostatek smyslu pro hudbu a rytmus. Může být spojena jednak se sníženou schopností zapamatovat si, identifikovat, případně reprodukovat hudební motiv, část melodie nebo písničku jako celek. Člověk melodii slyší, ale nepamatuje si jí, i když zná například slova či obsah textu.

· **Dyspraxii a dyspinxii** – poruchy, které znamenají velmi přesnou obdobu dysmúzie, avšak v jiné oblasti lidského výkonu. Vztahují se k motorickým dovednostem a k možnosti a kvalitě výtvarného projevu žáka.

Jednotlivé vývojové poruchy učení mají různou intenzitu a rovněž různý dopad na vzdělávací činnosti, druhotně pak na vývoj osobnosti žáka obecně. Jejich hlavním příznakem bývá nestálost, střídání výkonu správného a chybného, což se zvláště u lehčích poruch zaměňuje za nepozornost a schválnost žáka.

Použitá literatura:

· Novotná, M., Kremličková, M.: Kapitoly ze speciální pedagogiky pro učitele. SPN Praha 1997.

· Miňhová, J.: Základy psychopatologie dětí a mladistvých pro studující PF. Západočeská univerzita, Plzeň, 1994.